

Välinge kyrka

56.1802, 12.8115

Den äldsta delen av Välinge nuvarande kyrka utgörs av tornet, som är från senare delen av medeltiden och förmodligen uppfördes omkring år 1500. Då fanns här en kyrka från tidigt 1200-tal. Tornbyggnaden som uppfördes, fick samma bredd som den ursprungliga kyrkan.

De nuvarande murarna till långhuset är förmodligen i stort från tiden då kyrkan byggdes. Även korets och absidens ytterväggar var klädda med sandsten, som lär ha brutits i Laröd i Allerums socken.

Kyrka försåg under senare delen av medeltiden med kryssvalv, ett valv i koret och tre i långhuset.

Det fanns också två ingångar till långhuset, en från norr och en från söder, bägge belägna ganska nära kyrkans västra gavel. Framför den södra ingången låg ett vapenhus, som revs 1820. Vid detta tillfälle tillkom den nuvarande huvudingången genom tornet.

År 1729 gjorde prosten Kaspar Schönbeck en beskrivning av kyrkan. Han berättar att han vid en reparation av kyrktaket 35 år tidigare upptäckt att

"Wehlinge kyrckia har aldraförst haft loft". Vid samma tillfälle fann prosten att väggarna ovanför valven hade gamla kalkmålningar, bland annat en krönt kvinnofigur föreställande helgonet sankta Gertrud. Det är ganska troligt att hon var kyrkans skyddshelgon.

När kyrkan renoverades 1818 fick tornets överdel sitt nuvarande utseende, och då revs bland annat ett utvändigt trapptorn. Först i mitten av 1850-talet skedde den stora förändringen av Välinge kyrka, då endast tornbyggnaden lämnades orörd. Arbetarna skedde efter ritningar av Carl Georgs Brunius i Lund, och bland annat flyttades långhusets murar ut på bägge långsidorna, och ett nytt kor byggdes upp. I den senare igenmurade dörröppningen har en gravstenshäll över änkan Nilla Möller murats in.

Den största av kyrkans två klockor skänkt av greve Gustaf Otto Stenbock och omstöpt år 1671. Den andra, som är gjuten i Jönköping är skänkt av prosten J M Falck år 1840.

1926 renoverades kyrkan under ledning av Theodor Wålin, och då tillkom sakristian på norra sidan - samtidigt som kyrkorummet fick sin nuvarande

utformning.

Altartavlan är en kopia av den flamländske målaren van Dycks Kristi gravläggning, utförd 1851 av konstnären Nils Månsson Mandelgren, som föddes 1813 i Ingelstade, en mil väster om Vålinge.

Månsson Mandelgren var intresserad av medeltida kyrkor och ägnade större delen av sitt liv till att dokumentera kyrkor och konstskatter. Han var också en av de första som aktivt började dokumentera "vanliga" människor under sin egen samtid. Även de fattiga och de vanliga medborgarna hade en historia, insåg han.

Predikstolen är ett vackert renässansarbete. I mitten av 1800-talet blev predikstolen målad i gråvit marmorering, men vid restaureringen 1926 återställdes de ursprungliga färgerna. Enligt en gammal anteckning fanns på nedre delen av predikstolskorgen en inskription som berättade att den år 1630 avlidne ägaren till Røgle gods herr Knud Grubbes andra hustru Thale Gyldenstjerne skänkt predikstolen till församlingen.

I vart och ett av de fem hörnen står en kvinnofigur, symboliserande tron, hoppet, kärleken, rättvisan och domen. Och i nischerna på de fyra sidorna finns

skulpturer föreställande de fyra evangelisterna med sina attribut.

Den malmkrona som hänger närmast altaret lämnade kyrkan på 1800-talet, men återskänktes till kyrkan år 1928 av grosshandlare Hilmer Åberg från Stockholm efter att han köpt kronan vid en konstauktion.

På var sin sida om ingången till sakristian finns två gravstenar, som tidigare haft sin plats på golvet framför koret. Den äldsta av dessa är en minnesvård över två sondöttrar, Birtte och Buelde, och en dotter Elsebet till Nils Krabbe till Vegeholm och hans hustru Birtte Skave. Gravstenen är enligt inskriften huggen på Vegeholms borg 1594.

Den andra stenen är ett mycket vackert skulpturarbete och föreställer riddaren Jakob Grubbe, död 5 oktober 1604 och hans fru Citzele Geddi till Rögle, död våren 1607.

På 1600-talet ägde kyrkan en altartavla som framställde korsfästelsescenen. Ett fragment av denna finns över dörren till tornrummet.

Dopfunten av Ignabergakalksten är anskaffad år 1931, men man har behållit mässingsfatet som skänktes

1637 till kyrkan av Ivar Krabbe på Vegeholm och hans hustru Edela Grubbe, kommer från den gamla ursprungliga dopfunten.

Orgel är tillverkad 1978 av Mårtenssons Orgelfabrik AB i Lund, och har 16 stämmor fördelade på två manualer och pedal. Orgelfasaden är äldre, ursprungligen byggd för en orgel från 1873 av F. R. Ekberg.

I vapenhuset hänger ett votivskepp från 1749 skänkt av kapten J. Ewerlöf.

Längts bak i kyrkorummet finns en minnesutställning över organisten och klockaren i Välinge, Gustaf Wennerberg, som komponerade och gav ut flera sångböcker.

Källor:

Webb: Helsingborgs stadslexikon.

Webb: Allerums församling.

Pdf: "Välinge kyrka - Kulturhistorisk karaktäristik och bedömning". Lunds stift 2015. Kerstin Börjesson.